

ΛΟΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ

Επενδύοντας στη φυγή

**Η ΔΙΑΡΡΟΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ**

 **ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ**

ΛΟΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΦΥΓΗ

Η ΔΙΑΡΡΟΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ
ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	13
<i>Εισαγωγή</i>	17

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: <i>Η σημασία του ανθρώπινου δυναμικού και της μετανάστευσης επιστημόνων για την ανάπτυξη</i>	27
1.1 Διαρροή επιστημονικού δυναμικού: ιστορικό και σημερινή κατάσταση	27
1.2 Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τη σημαντικότερη συνιστώσα της αναπτυξιακής διαδικασίας.	30
1.3 Έκταση και σημασία της διεθνούς διαρροής επιστημονικού δυναμικού.	37
1.4 Αίτια της διαρροής επιστημονικού δυναμικού	44
1.5 Επιπτώσεις της διαρροής επιστημονικού δυναμικού για τις χώρες αποστολής	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: <i>Πολιτικές για τη διεθνή διαρροή επιστημονικού δυναμικού</i>	67
2.1 Πολιτικές για την προσέλκυση και τη συγκράτηση επιστημονικού δυναμικού στις χώρες υποδοχής	67
2.2 Πολιτικές για τη συγκράτηση της διαρροής και την ενθάρρυνση της επιστροφής επιστημονικού δυναμικού	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: <i>Εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον που διευκολύνουν τη διεθνή κινητικότητα των εργαζομένων</i>	87
3.1 Συρρίκνωση του χώρου και παγκόσμιος καταμερισμός της εργασίας	87
3.2 Μεταναστευτικά δίκτυα και διαρροή επιστημονικού δυναμικού	106
3.3 Οι παγκόσμιες μητροπόλεις αποτελούν τους κατεξοχήν πόλους έλξης των επιστημόνων που μεταναστεύουν	112

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΛΛΑΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: <i>Η ελληνική οικονομία και η τριτοβάθμια εκπαίδευση: Μια δύσκολη σχέση</i>	121
4.1 Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα	121
4.2 Η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να είναι προσανατολισμένη στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας	140
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: <i>Εκτίμηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού από την Ελλάδα</i>	173
5.1 Ιστορική επισκόπηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού από την Ελλάδα	173
5.2 Εκτιμήσεις για την έκταση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού από την Ελλάδα	174

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: <i>Μεθοδολογία έρευνας πεδίου</i>	187
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: <i>Ποιοτική ανάλυση δεδομένων έρευνας πεδίου</i>	195

7.1	Οι πτυχιούχοι που εργάζονται στο εξωτερικό αποτελούν ένα πολύ διαφοροποιημένο σύνολο	195
7.2	Η έννοια της διαρροής επιστημονικού δυναμικού μέσα από τα λόγια των υποκειμένων	201
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Ποσοτική ανάλυση δεδομένων έρευνας πεδίου		229
8.1	Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ελλήνων πτυχιούχων που εργάζονται ή εργάστηκαν στο εξωτερικό	229
8.2	Στο εξωτερικό βρίσκουν πιο εύκολα εργασία και με καλύτερες συνθήκες	248
8.3	Μεγάλο μέρος των επιστημόνων που δουλεύουν στο εξωτερικό πραγματοποίησαν εκεί πολυετείς σπουδές και σε καλά πανεπιστήμια	264
8.4	Μεγάλο μέρος τους έχουν σύντροφο μη Έλληνα/-ίδα και η οικογένεια καταγωγής τους ανήκει στα ανώτερα μεσοαστικά στρώματα	274
8.5	Παράγοντες που ώθησαν τους Έλληνες πτυχιούχους να εργαστούν στο εξωτερικό	286
8.6	Η εργασία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα παραμονής στο εξωτερικό	290
8.7	Η οικογένεια καταγωγής είναι καθοριστική για τις σχέσεις με την Ελλάδα	292
8.8	Έλληνες πτυχιούχοι που εργάστηκαν στο εξωτερικό και επέστρεψαν στην Ελλάδα	298
8.9	Το φύλο και η ηλικία ως προσδιοριστικοί παράγοντες της διαρροής επιστημονικού δυναμικού	309
8.10	Κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα ως προσδιοριστικοί παράγοντες της διαρροής επιστημονικού δυναμικού	325
<i>Συμπεράσματα</i>		<i>343</i>
<i>Παράρτημα</i>		<i>359</i>
<i>Βιβλιογραφία</i>		<i>397</i>

Το φαινόμενο της διαρροής επιστημόνων στο εξωτερικό υποδεικνύει την αδυναμία ορισμένων χωρών να αξιοποιήσουν το επιστημονικό δυναμικό που διαθέτουν, περιορίζοντας, κατά συνέπεια, τις προοπτικές ανάπτυξής τους.

Το βιβλίο αποτελεί την πρώτη μελέτη για το φαινόμενο αυτό στην Ελλάδα. Στηρίζεται σε εκτεταμένη έρευνα πεδίου, στην οποία συμμετείχαν πάνω από 2.700 έλληνες επιστήμονες, που σήμερα εργάζονται σε 332 πόλεις 41 χωρών.

Εκτιμάται ότι στις μέρες μας εργάζονται στο εξωτερικό 114.000-139.000 έλληνες επιστήμονες, αριθμός που αντιστοιχεί στο 9% - 11% του συνόλου των επιστημόνων που ζουν στην Ελλάδα. Τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα: Γιατί χιλιάδες επιστήμονες, κυρίως νέοι, με πολυετείς και υψηλού επιπέδου σπουδές αναζητούν καλύτερη τύχη στο εξωτερικό;

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης επιστημόνων οφείλεται στην περιορισμένη ζήτηση για πτυχιούχους, πρωτίστως από τον ιδιωτικό τομέα, σε αντίθεση προς την επικρατούσα άποψη ότι προκύπτει ως αποτέλεσμα μιας υποτιθέμενης τάσης «υπερεκπαίδευσης» των Ελλήνων.

Η περίοδος κρίσης που διανύουμε αποτελεί ίσως ευκαιρία να ξανασκεφτούμε τις κύριες συντεταγμένες για την αναπτυξιακή πορεία της Ελλάδας.

Είναι απολύτως αναγκαία η στροφή της οικονομίας της χώρας στην παραγωγή πιο σύνθετων προϊόντων και υπηρεσιών, προκειμένου να βελτιώσει τη θέση της στον διεθνή ανταγωνισμό και να αξιοποιήσει παραγωγικά το ανθρώπινο δυναμικό της.

www.kritiki.gr

ISBN 978-960-218-742-5

9 789602 187425

